

Posredstvom šibenske tvrtke CroNoMar, koja je u norveško-hrvatskom vlasništvu, iz šibenskog brodogradilišta NCP isporučen je prvi brod za kanadsko tržište marikulture

PIŠE JOZO VRDOLJAK/PRIVREDNI VJESNIK

MALA BRODOGRADNJA

HRVATI U OSVAJANJU KANADSKOG TRŽIŠTA

Brodovi koje je proizvela tvrtka Intelligent marine solution za hrvatsko tržište baza su za brodove koji će biti građeni za kanadsko

Posredstvom šibenske tvrtke CroNoMar, koja je u norveško-hrvatskom vlasništvu, iz šibenskog brodogradilišta NCP isporučen je prvi brod za kanadsko tržište marikulture, dug 13,75 metara. Bude li sve išlo po planu, projekt će se nastaviti, što bi rezultiralo narudžbama i u ostalim malim brodogradilištima koja surađuju s CroNoMarom. Uz NCP iz Šibenika, tu su Tehnomont iz Pule, Oštro iz Kaštela, te Intelligent marine solutions iz Murtera. To su trenutačno četiri hrvatska partnera koji proizvode radne brodove za međunarodni sektor marikulture i surađuju s CroNoMarom. Na ovaj način je hrvatska mala brodogradnja znatno povećala proizvodne kapacitete i sada kreće u osvajanje kanadskog tržišta.

Dosađ je u hrvatskim brodogradilištima sagrađeno 90 radnih brodova za međunarodno tržište marikulture. U ovom trenutku hrvatski partneri imaju potpisane ugovore za isporuku gotovo 20 brodova do kraja 2018. i početkom 2019. godine. "Krajem godine očekuje se i isporuka stotog katamarana proizvedenog u šibenskom remontnom brodogradilištu NCP. Do kraja godine očekuje se isporuka pet plovila iz tvrtke Oštro od kojih su dva potpuno novi modeli u svijetu. Novi mali brodograditelji, kao što je tvrtka Oštro iz Kaštela, koji su se uključili u ovaj projekt tek prije dvije godine, uspješno i brzo pronalaze svoje mjesto u ovom poslovnom modelu i već su isporučili šesti jednotrupac za norveška ribogojilišta", otkriva Ana Zajc, viša projektna savjetnica u tvrtki CroNoMar.

Sredinom lipnja isporučen je i prvi brod za kanadsko tržište marikulture, a u prvim danima lipnja iz hrvatskih su brodogradilišta isporučena dva radna katamarana za norveško tržište marikulture, klijenta tvrtku Moen Marin AS, posredstvom tvrtke CroNoMar iz Šibenika. Sljedećih se mjesecima očekuju i nove isporuke.

Prema riječima Ivice Brajnova, direktora tvrtke Oštro iz Kaštela,

Ana Zajc
"Očekuje se isporuka stotog katamarana proizvedenog u NCP-u", najavljuje viša projektna savjetnica u tvrtki CroNoMar

Do sada je sagrađeno 90 brodova za međunarodno tržište marikulture, a hrvatski partneri imaju ugovore za još 20-ak brodova

Dean Trethewey
"Kako su naše aktivnosti rasle, rasla je i potražnja za pouzdanim brodovima", kaže direktor proizvodnje Grieg Seafood BC Ltd iz Kanade

upravo je kvaliteta isporučena prva četiri plovila dovela do pregovora za daljnje ugovore za plovila dužine 10,5 metara kao i do pregovora i u konačnici podugovaranja još dva plovila dužine 12 metara. "Novi brodovi su prototipovi, odnosno tehnički unaprijedene verzije broda dužine 10,5m uz značajna poboljšanja u svim segmentima", pojašnjava Ivice Brajnov.

Kanadski sektor marikulture isporučuje godišnje 200.565 tona ribe vrijednosti 1,37 milijardi američkih dolara. Najznačajnija vrsta koja se uzgaja je atlantski losos. Ova isporuka broda iz šibenskog NCP-a svakako je novi značajan iskorak naših malih brodogradilišta na novo tržište s velikim potencijalom.

"Naše poslovanje je uzgoj lososa. Aktivnosti uzgoja se od 2001. godine odvijaju u Britanskoj Kolumbiji. Naša uzgajališta su pozicionirana na istočnoj i zapadnoj obali oko otoka Vancouvera kao i uzduž Sunshine Coasta. Kako su naše aktivnosti rasle, rasla je i potražnja za većim i pouzdanijim brodovima. Odlučili smo se, siguran sam, za pravog partnera, tako da je brod dizajniran s tvrtkom Moen Marin iz Norveške. Iznimno smo zadovoljni brodom koji je sagrađen u Hrvatskoj. Nedavno smo imali priliku i obaviti pokusne vožnje brodom u Hrvatskoj i otkrili smo da je proizvod odnosno brod premašio sva naša očekivanja vezano uz kvalitetu izrade i podrške radu naših uzgajališta. Radujemo se što ćemo ga testirati na zahtjevnom radu kao i njegovu sposobnost na Tihom oceanu. Ovo postavlja platformu za mnoge buduće godine angažmana i mogućnosti za nastavak uspjeha", ističe Dean Trethewey, direktor proizvodnje Grieg Seafood BC Ltd u Kanadi na čijim će ribogojilištima ovaj brod raditi.

Grieg Seafood je inače prva tvrtka za uzgoj lososa u Sjevernoj Americi koja je proizvela sve svoje losose na farmi neovisno revidiranoj u certifikacijskom programu Best Aquaculture Practices.

Projekt u okviru kojeg se kontinuirano potiče proizvodnja radnih brodova za izvoz započela je 2010. godine, a nastavlja se, kako kaže viša projektna savjetnica u ▶

CroNoMaru Ana Zajc, uz velika očekivanja i u 2018. godini. Trenutno četiri hrvatska partnera proizvode radne brodove za međunarodni sektor marikulture. To su šibenski NCP, Tehnomont iz Pule, dva manja i novija brodogradilišta Oštro iz Kaštela te Intelligent marine solutions iz Murtera.

“Od početne ideje do danas, razvoj poslovne suradnje temeljene na proizvodnji aluminijskih katamarana koji se kao radni brodovi koriste u norveškom sektoru marikulture odvijao se znatno brže od svih očekivanja, pa su se isporuke brodova koje su sagradile hrvatske tvrtke u međuvremenu utrostručile u odnosu na plan. Kao i u slučaju kanadskih ribogojilišta, izvoz za norveško tržište počeo je iz šibenskog NCP-a. Potom su se uključila i ostala brodogradilišta, a brodovi su plasirane i u neke druge zemlje. Sada, nakon što je planirano devetogodišnje razdoblje iza nas, koncem godine očekuje se i isporuka 100. katamarana proizvedenog u šibenskom remontnom brodogradilištu NCP. Također, do kraja go-

dine očekuje se i isporuka pet plova iz tvrtke Oštro od kojih su dva potpuno novi model – prototipovi, prvi put proizvedeni u svijetu”, pojašnjava Ana Zajc.

Sve je, kako podsjeća Ana Zajc, počelo još 2009. godine pregovorima između potencijalnih klijenata iz Norveške i nekolicine hrvatskih brodogradilišta, koji su se održali slijedom uspostave hrvatsko-norveške suradnje u sektoru mora i pomorstva temeljene na osnivanju i Navis Centra u Šibeniku i početku rada šibensko-norveške tvrtke CroNoMar. “Optimistična ideja o gradnji 15 katamarana za inozemno tržište u razdoblju od pet godina činila se tada kao realan cilj koji pruža nadu u opstanak male brodogradnje u Hrvatskoj. Od početne ideje do danas, razvoj poslovne suradnje temeljene na proizvodnji aluminijskih katamarana koji se kao radni brodovi koriste u norveškom sektoru marikulture odvijao se znatno brže od svih očekivanja, pa su se isporuke brodova koje

Proizvodnja aluminijskih katamarana koji se kao radni brodovi koriste u norveškom sektoru marikulture utrostručila se u odnosu na plan

Ivica Brajnov
“Novi brodovi su prototipovi, odnosno tehnički unaprijeđene verzije broda od 10,5 m”, kaže direktor tvrtke Oštro iz Kaštela

su sagradile hrvatske tvrtke u međuvremenu utrostručile u odnosu na plan”, kaže Ana Zajc.

Proizvodnja radnih brodova za izvoz započela je 2010. godine, a nastavlja se uz velika očekivanja i u 2018. godini.

“Poseban značaj ovog projekta je u činjenici da se plasmanom brodova proizvedenih u Hrvatskoj omogućava kontinuirano promoviranje hrvatskog sektora male brodogradnje na tržištima diljem svijeta. Do sada je ostvaren impresivan rezultat koji se ogleda u čak 90 sagrađenih radnih brodova za međunarodno tržište marikulture. Posebno treba istaknuti da mali brodograditelji, kao što je tvrtka Oštro iz Kaštela, koji su se uključili u ovaj projekt tek prije dvije godine, uspješno i brzo pronalaze svoje mjesto u ovom poslovnom modelu te su iz Kaštela isporučili već šesti jednorupac, također za norveškog klijenta. Njihovi se brodovi koriste u svakodnevnom poslovanju na ribogojilištima prvenstveno u Norveškoj”, kaže Ana Zajc.

Brodovi se proizvode u skla-

du sa zahtjevnim međunarodnim brodogradnim standardima kvalitete. Upravo su kvaliteta i konkurentnost proizvoda, kao i profesionalnost hrvatskih brodograditelja osnovni temelji za osiguranje daljnje suradnje s inozemnim naručiteljima. Rezultati su, kaže Zajc, vidljivi, jer su potpisani novi ugovori za kraj 2018. i početak 2019. godine.

Iz tvrtke Tehnomont planirane su u ovoj godini još isporuke jednog katamarana, servisnog plova i ribarice, a iz male brodogradne tvrtke s velikim potencijalom Intelligent marine solution planirana je isporuka dva katamarana iznimnih tehničkih karakteristika. Svi brodovi su svaki za sebe zahtjevan proizvod i različiti po svojim karakteristikama. “Iznimno nam je zadovoljstvo reći da su krajnji klijenti jako zadovoljni kvalitetom proizvoda, profesionalnošću hrvatskih brodograditelja i ono što je najvažnije, rokovima isporuka”, napominje Ana Zajc.

Tvrtka Intelligent marine solution je relativno nova tvrtka u brodogradnom sektoru, a pokrenuo ju je tim stručnjaka s dugogodišnjim iskustvom u brodogradnji.

Prema riječima Enzoa Sovittia, direktora Intelligent marine solutiona, svoje znanje, iskustvo i profesionalnost ugradili su u novi proizvod koji je, ističe, svojom kvalitetom, tehničko-tehnološkim rješenjem, dizajnom kao i činjenicom da je plovilo najvećih karakteristika u svojoj klasi gledajući dužinu i širinu, ostvario iznimnu prednost pred konkurencijom. “Ukupno smo isporučili tri plova na hrvatsko tržište, a svi su slijedeći ugovori za međunarodni sektor marikulture. Tijekom cijelog proizvodnog procesa interaktivno surađujemo s klijentom, a sve u cilju stalnih unapređenja krajnjeg proizvoda. U samom procesu proizvodnje implementirani su svi EU i svjetski iznimno zahtjevni brodogradni standardi. Trenutno imamo podugovorena dodatna dva plova u namjeru na povećanje za iduću godinu na najmanje četiri godišnje, samo za jednog međunarodnog klijenta”, kaže

Nedavno smo imali priliku i obaviti pokusne vožnje brodom u Hrvatskoj i otkrili smo da je proizvod odnosno brod premašio sva naša očekivanja, kaže Dean Trethewey iz Kanade

Četiri hrvatska partnera proizvode radne brodove za međunarodni sektor marikulture: šibenski NCP, Tehnomont iz Pule, Oštro iz Kaštela te Intelligent marine solutions iz Murtera

Enzo Sovitti.

CroNoMar, mala tvrtka iz Šibenika u norveškom vlasništvu, nakon svog osnivanja prije devet godina postavila je kao strateški cilj poslovanja upravo povezivanje hrvatskih i norveških tvrtki i partnera u sektoru mora i pomorstva. CroNoMar je od samog početka koristio sve mogućnosti kao što su radni sastanci, konferencije i seminari u zemlji i inozemstvu kako bi prezentirao domaće potencijale i hrvatsku kvalitetu na stranim tržištima, primarno norveškim. CroNoMar je proteklih godina intenzivno radio na spajanju hrvatskih i norveških, ali i drugih stranih klijenata, prvenstveno promovirajući hrvatske proizvode vrhunske kvalitete te inovativnost i konkurentnost tvrtki u ovom sektoru u Hrvatskoj.

CroNoMar je, kako napominje Ana Zajc, putem svojih postojećih, ali i planiranih aktivnosti, ostvario još jedan cilj, a to je da se u budućim projektima uz već dokazan hrvatski proizvod u brodogradnji, kao i maritimne proizvode, uključe i visoko tehnološki napredne usluge hrvatskih tvrtki, kao što je primjerice inženjering u brodogradnji.

“Ni naši hrvatski niti inozemni partneri ne skrivaju zadovoljstvo razvojem suradnje. Prvi poslovni kontakti otvorili su put prema uspjehu, ali bilo je teško prognozirati da će se u vrlo kratkom vremenu uspješno realizirati ugovaranje i gradnja tako velikog broja katamarana za inozemne kupce, pogotovo imajući u vidu činjenicu da je svaki brod zasebno ugovaran te kao takav i specifičan, odnosno da će hrvatski izvoznici u sektoru male brodogradnje ostvariti ne samo željene rezultate nego i puno više od toga. Neovisno o vrsti broda i njegovoj namjeni, svaki novi brod-proizvod je specifičan i radi se prema zahtjevima krajnjeg klijenta, rezultat čega je i zahtjevno podugovaranje poslova vezanih za gradnju broda”, kaže Ana Zajc.

CroNoMar je do sada posredovao u sklapanju više od 100 brodogradnih ugovora koji se odnose na proizvodnju radnih brodo-

va iz Hrvatske, temeljem čega je i postignuta impresivna brojka od ukupno više od 80 izvezenih katamarana iz NCP-a te još 10 brodova ostalih hrvatskih partnera za norveško i druga svjetska tržišta marikulture u posljednjih devet godina.

Osim norveškog tržišta, šibenski i drugi hrvatski brodovi sagrađeni posredstvom CroNoMara plova na ribogojilištima Saudijske Arabije, Šetlandskog otočja, Islanda i drugih zemalja svijeta. Proizvodi hrvatske male brodogradnje koje s uspjehom izvozimo od 2010. godine su katamarani dužine 13,50-15,10 metara, jednorupci dužine 10,50-12 metara te servisna i ribarska plova dužine 21 do 24,99 metara.

“Upravo su odlični rezultati poslovne suradnje ovog tipa tijekom godina doveli do gradnje novih modela brodova, što je bio temelj razvoja višegodišnje uspješne suradnje s norveškim partnerima koja se nastavlja ugovaranjem novih poslova za ovo zahtjevno tržište. Zahvaljujući postignutoj kvaliteti proizvoda i konkurentnosti u odnosu na druge proizvođače, omogućeno je daljnje planiranje i ugovaranje novih modela i vrsta brodova, kao i mogućnost podugovaranja prvih hibridnih brodova i brodova na elektropogon. Činjenica je i veliko priznanje za sve sudionike projekta što brodovi sagrađeni upravo u hrvatskim brodogradilištima postižu međunarodnu prepoznatljivost i konkurentnost na zahtjevnom globalnom tržištu. Kvaliteta i konkurentnost male hrvatske brodogradnje u Norveškoj, kao jednoj od zemalja s najrazvijenijom brodogradnjom u svijetu, ali i na drugim važnim tržištima širom svijeta”, kaže Ana Zajc i dodaje da je poslovanje CroNoMara usmjereno na identificiranje poslovnih mogućnosti hrvatskih tvrtki u sektoru mora i pomorstva te njihovoj realizaciji kroz aktivnu podršku svakom projektu, tvoreći, kako kaže, value chain, model lanca vrijednosti od ideje do komercijalizacije, što omogućava kompanijama izravan pristup svjetskom tržištu.